

תזון הילוכי

2021

יזמות, חדשנות ומצוינות
ערכים

תוכן

3 הקדמה ▼

4-5 תרשים ▼

6 החברה הראויה; דמות הבוגר ▼

7 אבני פינה ▼

8-10 תוכנית פעולה ▼

11 מנופי שינוי ▼

הקדמה

רשת עמל, המחנכת עשרות אלפי תלמידים, מאמינה שהחינוך בונה את האדם ואת החברה, את האני האישי ואת המדינה. בתי הספר של רשת עמל הם נושאי שליחות ומחויבות לעתיד ישראל. הם פועלים במציאות שבה כולנו חווים השתנות מואצת, התפרקות של מסגרות חיינו המוכרות, ותהליך שבו נבחנים מחדש הערכים שהובילו אותנו.

מגפת הקורונה האיצה תהליכים אלה. היא יצרה את הצורך לשידוד מערכות, לבחינה מחדש של יעדי החינוך ולעיצוב מחדש של החזון החינוכי. רשת עמל כחלוצה ומובילה ביישום חדשנות חינוכית, עמדה באתגרים החדשים בהצלחה רבה.

ראשיתה של דרך התווית החזון היא הגדרת הראוי, החברה שאנו שואפים לחיות בה. מאפייני החברה הראויה יתוו לנו את יעדי החינוך ואת דמותו הרצויה של בוגר מערכת החינוך.

חזון זה יתואר על ידי תצוגת התרשימים דלהלן:

מצוי:

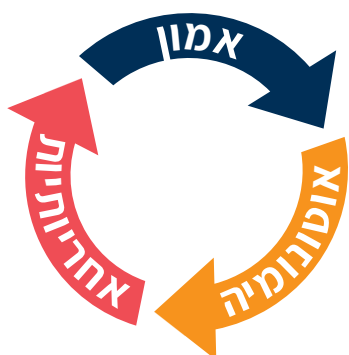
רצוי:

יעד:

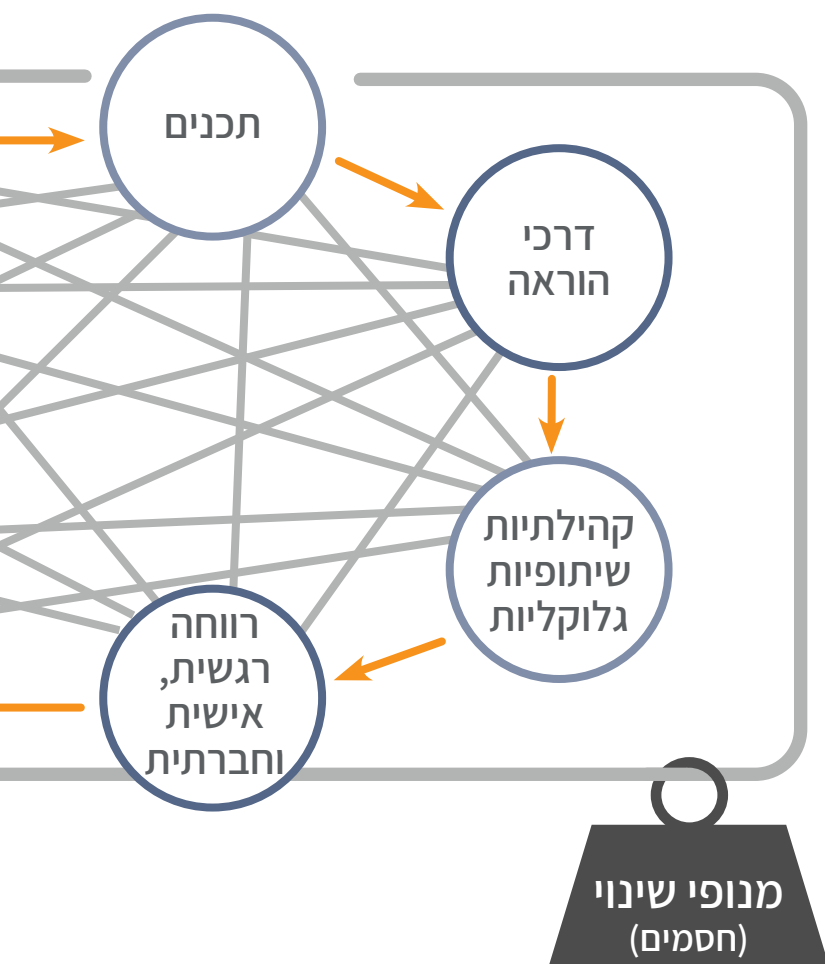

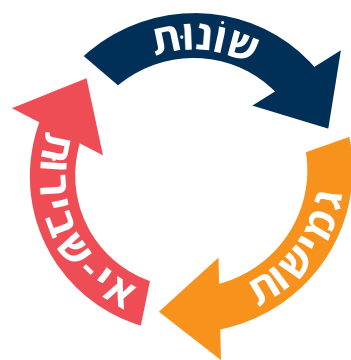
אבני פינה:

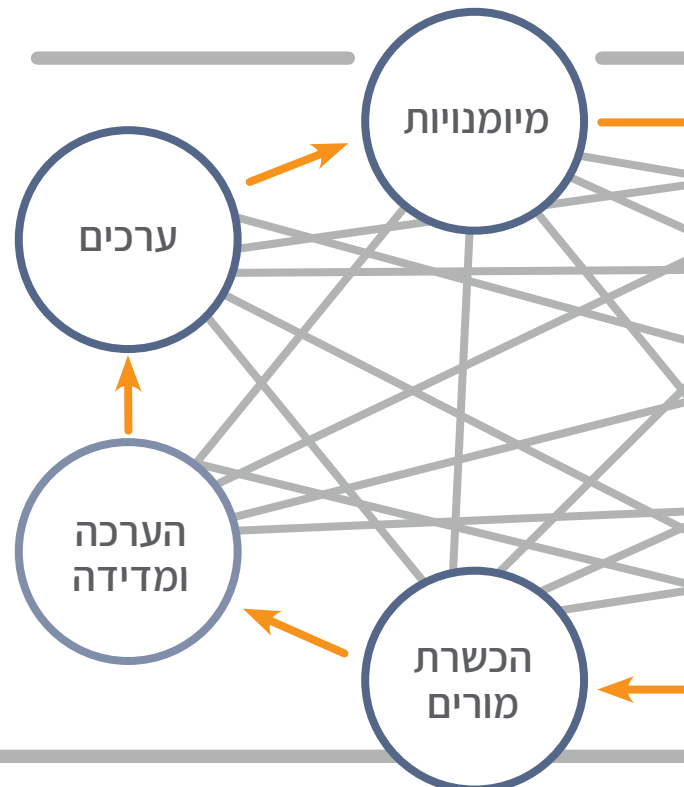
יזמות וחדשנות

תכנית פעולה:

מצוינות

תיקון עולם

החברה הראויה

החברה הראויה - חברת מופת ברוח מגילת העצמאות

חברה המושתתת על ערכי הצדק והשוויון שמתקיימים בה חירות אישית, שוויון הזדמנויות לכל, לכידות וסולידריות בין חבריה, לצד רב תרבותיות וסובלנות לשונה ולאחר.

חברה החותרת לשלום, בעלת ייעוד ומשמעות לוקלית ואוניברסלית, בעלת קול מוסרי.

חברה המעודדת יזמות, חדשנות ויצירתיות, העומדת בחוד החנית של הקידמה הטכנולוגית.

חברה המטפחת אחריות סביבתית.

דמות הבוגר

דמות הבוגר

בעל השקפת עולם ערכית ותודעה אזרחית וחברתית, שחש זהות, שייכות ומחויבות לקהילתו ולעמו, נכון למעורבות ולתרומה לחברה.

בעל השכלה כללית רחבה, סקרן ותאב דעת, בעל חשיבה ביקורתית אוטונומית, גמישות מחשבתית ואוריינות טכנולוגית.

בעל יוזמה, תשוקה ויצירתיות, מכוון קריירה, השואף למעורבות והשפעה ולשם קידומה של קהילתו.

אבני פינה

אמון

אמון ראוי שיהיה מרכיב יסוד בתרבות הארגונית של כלל מערכת החינוך, אמון בין כלל השותפים - מטה משרד החינוך, מנהלי בתי הספר, מורים, הורים ותלמידים

אחריות

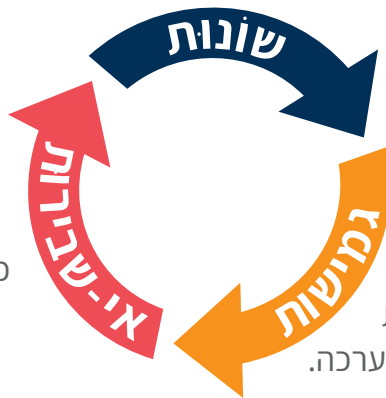
(accountability)
יחסי אמון ומתן אוטונומיה לכל השותפים לעשייה החינוכית, מבוססים על נשיאה באחריות ועל מחויבות הדדית למימוש החזון החינוכי.

אוטונומיה

הענקת עצמאות ניהולית ופדגוגית לבתי הספר תעצים מנהלים ומורים, תקדם את העשייה החינוכית ואת מעמדו המרכזי של בית הספר. הטמעת ערך האוטונומיה במערכת החינוך על כל ממדיה, תביא להתחדשות פדגוגית, להעצמת סגל מנהיגותי בקרב המורים, ולהגברת האוטונומיה ואחריות התלמידים כלומדים עצמאיים.

שונות - דיפרנציאציה

הכרה במציאות של שונות בין ארגונים חינוכיים, מחנכים ומתחנכים, וכבוד לשונות זאת. גישה זו תאפשר שונות גם בהגדרת היעדים החינוכיים, בקביעת דרכי ההוראה, ובאופני למידה והערכה בין בתי הספר השונים, סגלי ההוראה והתלמידים.

א-שירות

גמישות ארגונית ותכנית המגבירה את כושר ההסתגלות וההתאמה של כלל המערכת לשינויים תכופים ובלתי צפויים, מאפשרת צמיחה, ומפתחת יכולת התחדשות בתנאי אי ודאות.

גמישות

פריצת גבולות הזמן והמרחב של הלמידה, למידה בינתחומית, בקבוצות רב גילאיות. גמישות בבחירת תכני ההוראה, דרכי ההוראה, ואופן ההערכה.

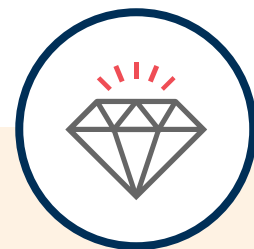
מצוינות

השאיפה למצוינות חייבת להיות אחת מאבני הפינה של מערכת החינוך הישראלית. מצוינות כתביעה עצמית של תלמידים, מורים ומערכות חינוך, מבוססת על שאפתנות, נחישות והתמדה, אשר יבטיחו את העמדתה של מדינת ישראל בחוד החנית של הטכנולוגיה העולמית, ואת אזרחיה בחזית הפיתוח והחדשנות.

יזמות וחדשנות

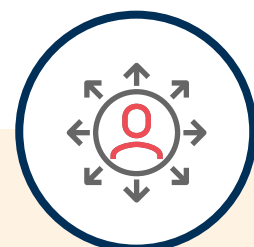
גישה פרואקטיבית של מנהלים, מורים ותלמידים, יצירת מרחב אפשרויות ליוזמות בכל רמות החינוך. טיפוח רוח יזמית בקרב התלמידים לקראת התמודדות עם אתגרי עולם משתנה בתכיפות.

תכנית פעולה

ערכים המצפן והמצפון

בעולם משתנה בקצב מהיר, העוגן היחיד הינו **המצפן הערכי של הפרט**. יתירה מכך, מכלול הערכים שאפיין את החברה הישראלית נבחן מחדש והסולידאריות נשברה. בית הספר הוא המקום שבו תיבנה מחדש התקווה לחברה של אנשים טובים ומקום שטוב לחיות בו. בית הספר ישאף לפיתוח מצוינות ערכית שתכלול מחויבות לערכי הדמוקרטיה, לערכי השוויון ולכבוד האדם. בית הספר יחנך להקשבה וסובלנות לעמדות, השקפות ותרבויות מגוונות, זאת לצד חיזוק תחושת השייכות לקהילה לעם ולמדינה, מעורבות ומחויבות לתרום לקהילה, מתן כבוד לסביבה, לטבע ולערכי הקיימות.

מיומנויות כלי חשיבה והתפתחות

מערכת החינוך נדרשת להקנות לכל תלמיד מסד של מיומנויות המהוות כלי חשיבה הקשורים לכלל תחומי הידע, שתאפשרנה את התפתחותו והצלחתו בעתיד. מסד זה יכול: מיומנות לשונית, מתמטית ומדעית, יכולת ללמידה עצמית, תוך פיתוח חשיבה ביקורתית, גילוי גמישות מחשבתית, יצירתיות ויזמות, המבוססות על אוריינות דיגיטלית. לצד אלה, מערכת החינוך תשקוד על פיתוח מודעות לבריאות ורווחה גופנית, מיומנויות רגשיות וחברתיות שיפתחו אצל הבוגר יכולת להשתנות, חוסן אישי ואי שביעות מול שינויים מואצים. בנוסף, הבוגר יהיה בעל אמונה בעצמו, בעל כישורי תקשורת מילולית וחזותית, בכתב ובע"פ, יכולת עמידה מול קהל, לשם שיתוף פעולה עם הקהילה הלוקאלית והגלובלית.

תכנים

בחירת התכנים שילמדו בבתי הספר הינה פועל יוצא של מהפכת המידע ונגישותו. הידע אינו מוגבל עוד בין כתלי בית הספר. בתהליך זה יושם דגש על הקנייה ופיתוח של אוריינות (SKILLS) שמשמעה פיתוח כישורי חשיבה כמותית ואנליטית, אוריינות לשונית הכוללת שליטה גבוהה בשפת האם עברית ו/או ערבית ובאנגלית, לצד אוריינות טכנולוגית שתבטיח שליטה בכלים טכנולוגיים, ואלה יאפשרו נגישות לידע, ניהול ידע ופיתוח ידע. ניהול הלמידה יתבצע באופן רב תחומי, בין תחומי ועל תחומי, בהרכבי למידה מגוונים, תוך שילוב אשכולות לימוד מתחום המדעים, תחום ההנדסה והטכנולוגיה, מתחום התרבות וההומניסטיקה, לצד תחומי האמנויות. בכל אחד מתחומי הלימוד יושם דגש על היבטים ערכיים וחברתיים. הלמידה בבית הספר חייבת להיות רלוונטית וישומית, ולהוות חלק מהתפתחות הקריירה של התלמיד. לפיכך בכל אחד מתחומי הלימוד יושם דגש על חדשנות ויזמות תוך שיתופי פעולה עם האקדמיה, מוסדות מחקר, מוסדות תרבות, ארגונים חברתיים והתעשייה.

העולם המשתנה חדשות לבקרים, גורם לשינויים משמעותיים באופני התפיסה והלמידה של תלמידים ומכאן מחייב **גישה גמישה, פתוחה ומגוונת לדרכי הוראה**. ההוראה חייבת להתבסס על פיתוח כישורי לומד עצמאי, על למידת חקר אישית וקבוצתית, על פיתוח כישורי עבודת צוות, עידוד יזמות חדשנות ויצירתיות של תלמידים. דרכי הוראה אלה מיושמות ברשת עמל הלכה למעשה, כחלק מפדגוגיה מוטת עתיד.

דרכי הוראה

ערך **קהילתיות** תופס מקום מרכזי בעולם החדש – הכפר הגלובלי, במסגרתו מתמזגים ונעלמים גבולות רבים ונוצר צורך להגדיר מחדש את מושגי השייכות והזהות. הגלובליות מעוררת צורך חזק בקבוצת השתייכות, לצד מופעים חדשים של נטוורקינג וירטואלי וחוכמת המונים. הפרט מוצא עצמו שייך למעגלים רבים היוצרים קהילתיות חדשה וזו מביאה לידי ביטוי הון אנושי מסוג חדש.

כללי המשחק בקהילתיות החדשה הינם **שיתופיות והשתתפות**, ערכים המתממשים עם ערכי הדמוקרטיה והאקטיביזם החברתי - אזרחי.

בהקשר החינוכי הדבר בא לידי ביטוי בלמידה קבוצתית המבוססת על שיתוף ידע וניהול במסגרת הרשתות החברתיות. בהתאם לחזונה של רשת עמל, בתי הספר יהפכו לקהילות לניהול ושיתוף ידע על ידי מורים ותלמידים, כל קהילה כזו תהפוך לצומת (HUB) של ידע גלוקאלי (גלובלי ולוקאלי כאחד), לצד קהילות הנפגשות במרחב פיסי משותף ועונות על הצרכים של מגע והעשרה חברתית.

קהילתיות שיתופיות גלוקאליות

אקוסיסטם

על המערכת החינוכית לראות **כל תלמיד כפרט על ייחודו**, כאילו היה עולם ומלואו. עליה לדאוג לרווחה הנפשית של התלמידים, להתמקד בליווי ותמיכה בתהליכי הגדילה וההתבגרות, לסייע במימוש מוצלח של תהליך הפיכת התלמיד לבוגר שלם עם עצמו ועם סביבתו, גמיש, בלתי שביר, יוזם ומחויב לקהילתו.

רווחה רגשית אישית וחברתית

הכשרת מורים

שינוי בתפיסת תפקיד המורה. ממקור וסמכות ידע, למנחה - מנטור, המלווה ותומך בתהליכי הלמידה העצמית של תלמידיו, תוך למידה והתפתחות יחד איתם.

לפיכך, יש להסב את הכשרת המורים מהכשרה מסורתית ואחידה של מרשמי הוראה בתחומי דעת ממוקדים, לפיתוח השקפת עולם אינטלקטואלית וערכית. לטיפוח יוזמה, עצמאות, חקרנות, שאיפה ללמידה מתמדת, גמישות ואחריות, כל אלה לצד כישורי שיתוף פעולה בינתחומיים ורב-גילאים, המבוססים על טכנולוגיה חדשה ומתחדשת.

הערכה ומדידה

שינוי ביעדי החינוך, בתכנים ובדרכי ההוראה מחייב שינוי גם בדרכי ההערכה. אלה צריכים לקחת בחשבון את השונות הגדולה שבין מסגרות החינוך, צוותי החינוך והתלמידים, כמו גם את השונות בין תחומי הדעת. הכרה בשונות תתקיים לצד רמה מסוימת של סטנדרטיזציה הכרחית.

לפיכך אנו ממליצים לקיים ארבע בחינות בגרות בלבד: שפת אם, אנגלית, מתמטיקה ותחום ההרחבה המרכזי של התלמיד. ביתר תחומי הלימוד תתקיים הערכה מעצבת המבוססת על פרויקטים, עבודות חקר, תלקיטים ופרזנטציות המעודדים את היזמות והיצירתיות של המוערכים. על ההערכה להתבסס על ראייה הוליסטית של התלמיד, על הממדים ההתפתחותיים, הרגשיים והחברתיים שלו.

שינוי כולל במערכת החינוך חייב לקחת בחשבון את הגורמים השונים העוטפים את העשייה החינוכית. רפורמות שונות הונהגו במערכת החינוך אך הישגיהן היו מוגבלים, לנוכח התנגדות ואי שיתוף של כלל הגורמים המעורבים בחינוך. יש צורך לזהות את השאיפות, החששות והצרכים של כל אחד מהגורמים, להפוך את חסמי השינוי למנופי שינוי ולהביא לשיתוף פעולה. בין גורמים אלה: משרד החינוך, הפיקוח על מקצועות הלימוד, ארגוני המורים, העולם האקדמי, השלטון המקומי, צוותי החינוך, הורים, עולם התעשייה והתעסוקה, צה"ל וארגוני חברה אזרחית.